

Fɔɔla wadga fan da hɔɔ

TIITWU

kee

————— B´ba wadgankenan bii —————

Fɔɔla hɔɔda wadgankena h̄a ηmεεheeduur Tiita. H̄a da hɔɔda-wu wadgee h̄a ba nyaam huuga tant ban hoh na Kerεεt tiin. Tiita da *kpaɥ na Yuudaa tiin. H̄a hera ηmεεgb̄ hɔm l´wen da ba gemm n Fɔɔlwu Kεrεεnt kpaturun lee wen. Fɔɔla da lo-wu kan na h̄a tɔrg kan kpaturu na h̄u maantr huyen.

- *Hubi1^{gan}, Fɔɔla seenja Tiit ka deeda-wu beeb homb In ba na kpaturu bermba bεm n bii.*
- *Hubi2^{gan}, h̄a sahl-wu rarm l´hεl Krista tiiba jugu jugu, wo kpalmmba n kaaba n yuummba.*
- *Hubi3^{gan}, h̄a bɔhɔɔ-wu na h̄a deedgm Krista tiiba b̄a ηmεεgt, n In ba na b̄a neer nigiiḡun ka kpaɥ raar taa. H̄a togla wadgee ka sahl Tiitwu hagla jugu jugu.*

Seenb

1 Man nnii Fɔɔla, Sangband ηmεεheeda, Yeesu Krista *tumta. Lee, m̄a ka weraa biiba Sangband nn kɔtg bee ka bo na b̄a tii d´hen b̄a miig gobiint b̄a neer l´magr n dn. **2** Lee, b̄a daagm neerm m´bee kakefnan mii hen! Neermii, Sangband da beda na d´nan sahl-t-m tant ban koolg. Dii kpaɥ hogla. **3** Ln dan n mag n dn lee, d´ree welee n werii, t´juuni dahd Sangband t lo-ma na m̄a faam gwεεtii.

4 Tiit, ven nnii man floor wadgankena. Ven nnii m̄a buhɔmgma mɔmgma t´gwεεt hen tiim laglgn. Sa Sangband n t´juuni dahd Yeesu Krist b̄a si-v b̄a hɔmg n b̄a nigiiḡu!

Kpaturu bermba kalgrb

5 M̄a saa-v Kerεεt tantn na v´felg maantrb bii b´da god kan bii, na v´kalgr kpaturi bermba kɔrnhiin menhiin ka tagd wo man da bahl-v lee. **6** Kpaturu berma nn ba lee, l´kpaɥ na tiit bεm na b̄a biir n h̄a jugun. L´ba na h̄a bεm n fɔg hayen, h̄a bii tia Sangband hen, b̄a kpaɥ tula-hi hoogu kuugu, hi vala hɔm. **7** Biilm, l´ba na kpaturu berma hem h̄a ηmεεgb̄ hɔm Sangband haarn. L´ba na h̄a hem-b tiit kpaɥ na b̄a biir n h̄a jugun. L´kpaɥ na h̄a bεm na wii beel l´bee, ka loɔ kwεεwweerga, ka kuu daam, ka ba gobaḡb. L´ta kpaɥ na h̄a deer liḡbiir kaa. **8** Gwentah lee, l´ba na h̄a sohdgm saanba hɔm, ka sokla hɔmg n h̄eb, ka miigaa gwεεlb, ka ba sɔbb, ka ba buuda, ka ta mad hayen hɔm. **9** Kpaturu berma ba na h̄a nawr n gobiint gwεεt fan sohdg t´man tii ka bo na h̄a bee h̄a haglm nidba gobiint weriibn. L´saa, b̄a rota h̄a gwεεt bee, h̄a ta werii-ba b̄a ret kɔfla tii.

Fɔɔla taawa hoodr n gokaat weriitba

10 Biilm, nidba kɔdgu kpaɥ sokla na b̄a valgm gobiint gwεεt. B̄a weraa goyemret, ka hogla nidba. B̄a kɔdgu ba na *Yuudaa tiiban. **11** Kir n ban na b̄a daa hem welee! L´kɔtɔd na b̄a hamtra nidba kɔdgu dahii, ka weraa bii b´kpaɥ magr bii na b̄a yuujm liḡbiir. **12** Kerεεt tiiba ba na gokaat tiitn, kpam dɔm mɔmmn. B̄a ba waamt, ka bag na b̄a jum juuhu. ḡLag bayen b̄a *gwεεt bɔhɔɔthii da beda welee? **13** ḡHan da bed tii kpaɥ ba gobiint? Tii kaa nnii man gbaama-v na v´nyagdgm-ba kakaku, lee wen, b̄a bee b̄a yuuj gwεεt hen tiim mɔmm, **14** b̄a daa tagd Yuudaa tiiba gokudkaft kaa, ka ta kpaɥ vala nidba bahlb. B̄a gwid gobiint gwεεt kaawr. **15** Wantii mentii ba kelaɥ hii h̄a ba *kel kel wii nɔngan. B̄a hawlg bayen n ka kpaɥ tia Sangband hen bee lee, l´mεnguu ba na kirbn. Welee tiibee rarm n b̄a diila haaw kpirah'. **16** B̄a jahra bayen na bee miil Sangband, l´ba na ban hena bii membii weraa na b̄a kpaɥ mii-d mεh'. Lag bii nidban. B̄a kpaɥ vala-d ka ta kpaɥ magr na b̄a he hɔmg n kuugu felah'.

Fɔɔla sahl Tiitwu rarm l´hεl kpaturun tiiba jugu jugu

2 **1** Ven lee, l´ba na v´weriim gwεεt t´magr n vn sohdg t´man tii! **2** Bɔhɔɔm kpalmmba na b̄a mad bayen hɔm, b̄a neerm sahl valgm, b̄a miigaa gwεεlb! Na b̄a gwεεt hen tiim haɥr, b̄a hugl n soklb, ka la mad hɔm. **3** Ta bɔhɔɔm fɔgkpalmmba na b̄a neerm magr

Tt

wo fɔ̄gba bá to bayen Sangband bee! Bá daa gbafɔ̄r nidba, ka kpaá nyi daam n dewt! L`ba na bá weriim weriíhɔ̄mb, ⁴ ka saɔ̄ fɔ̄gkaaba rarm na bà bee bà sɔ̄klm bá sidba n bà bii. ⁵ Na bá miigiim gwɛɛlb ka kpaá hɛna yem yem, ka lɔ̄ɔ̄ nɔ̄mb bá haya jugun hɔ̄m, ka hugl n sɔ̄klb, ka vala bá sidba ka bo na hii daa bee hà gwɛɛl Sangband gwɛɛt jugun bɛɔ̄gu.

⁶ Kwɛɛlba lee, joblm-ba na bà neerm bɛm hɔ̄m! ⁷ Ven v`mɔ̄ma, hɛm ɔ̄mɛɛhɔ̄mt na bà tɔ̄giim-v! Weriiim hɔ̄m l`saɔ̄ valgm! ⁸ V`weriib bɛm sɔ̄bb, ka sug na hii daa bee hà rɔ̄tg kan tiit. Lee wen, t`rafeɛdba kpaɔ̄h bà yuɔ̄r tiit na bà biir t`jugun, lee, jiwɔ̄hi kuu-ba.

⁹ Yuumba lee, bɔ̄hɔ̄ɔ̄m-ba na bá valgm bà bermba hɔ̄m, na bà neerm magr n ban! L`kpaɔ̄h na bá kirm bá gwɛɛt! <sup>10</sup> Bá daa ta bam bii felaɔ̄h', ka bo na bá neerm magr na bá daagm bà hɛn! Lee, ban hɛna bii mɛmbii jeɛrɔ̄l t`juuni daɔ̄d Sangband weriib.

Hɔ̄mgu nnii jugu daɔ̄h bilga

¹¹ Biilm, Sangband ree d`hɔ̄mgu n werii nidba mɛmba. Kuu daɔ̄h t`juuni. ¹² Hɔ̄mguu weraa-t rarm ka saɔ̄-t na t`bee t`kirm bɛɔ̄gu ka kpaá tagd tantntina hɛn neerm kaa. Gwɛntaɔ̄h', na t`neer ka kpaá dewla, ka ba sɔ̄bb, ka nawr n Sangband. <sup>13</sup> Tii nnii tn hɔ̄d n nyaāgb gobermr d`kena n nɔ̄ngan dii. Goorii, Yeesu Krista daa hà ree hayen hà werii ka ba há jeegun. Wii nnii Sangband, d`ba bermr. Ta wii nnii t`juuni daɔ̄da. ¹⁴ Hà lɔ̄gra hayen n vidm na l`ree-t bɛɔ̄gu mɛngun, na t`bɛm na hayen hà tigr, ka ba *kel kel, ka ba kɛliigu na t`hɛm wanhɔ̄mt.

¹⁵ Tii kaa nnii man gbaama-v na v`weriim welee, ka hagla, ka venaa nabiir, ka kpaá sol hii. Daa la saa na hii nim-v felaɔ̄h'!

Gohɔ̄mt n tn kena n nidba neermn bii

3 ¹ Deedg bá mɛmbee na l`ba na bá hɔ̄hlgm bayen kɔ̄rgun bermba n huraamba kwɛɛn! L`ba na bá valgm-ba ka ba kɛliigu na bà hɛm ɔ̄mɛɛhɔ̄mt. ² L`kpaɔ̄h na bá suum hii, l`ta kpaɔ̄h na bá sɔ̄klm kpala. L`ba na bá bɛm bulaa ka ba heee n baawena. <sup>3</sup> Ten t`mɔ̄mba, weem ɔ̄ t`da kpaá neer joojooneerm? Mà miil na t`da kpaá vala, ka bɔ̄r, ka kpaá lelaa na t`diilgm diilbɛɔ̄h ka hɛna há jugun. T`da ba talmt, t`niini mo n taa, ka kpaɔ̄h na bii nidban, t`ni nyah n taa. ⁴ Gwɛntaɔ̄h lee, t`juuni daɔ̄d Sangband t`ree d`

hɔ̄mgu n d`sɔ̄klb n werii nidba mɛmba <sup>5</sup> n daɔ̄m t`juuni. D`ba daɔ̄h t`juuni l`bafɔ̄r n t`ɔ̄mɛɛhɔ̄mt kaa, d`nyana t`higm le n daɔ̄m t`juuni. Sangband daɔ̄ra t`juuni ka tagaa n *Vɔ̄hɔ̄m Buudm. Mii higr-t n saɔ̄m-t neerkwɛɛlm t`kit nidkwɛɛlba. <sup>6</sup> Welee Vɔ̄hɔ̄mii, Sangband da hɔ̄hlgm-m t`jugun kpaalaa ka tagaa n t`juuni daɔ̄d Yeesu Krista. <sup>7</sup> D`da hɛra welee ka tagaa n d`hɔ̄mgu na l`hɔ̄h-t na hɔ̄mba na t`nan heɔ̄m d`kɛgt n neerm m`bee kakeɔ̄n nan mii. Mii hɛn nnii tn lɔ̄ɔ̄ t`daāgb. ⁸ Gwɛɛt man bɔ̄hɔ̄ɔ̄-v tii ba gobiint. L`ba na v`bɔ̄hɔ̄ɔ̄m-t ka higr t`hɛn kimm, ka bo na bá tia Sangband hɛn bee nakm bá ni ka hɛna ɔ̄mɛɛhɔ̄mt. B`ba hɔ̄m ka ba daɔ̄t na nidba hɛm bii nnii.

Beeb In ba na bá bɛm n biiba bà vuudra toora nidba huuga bii

⁹ Ven lee, dodg vyen n goyemret, v`saa v`yandaba hida beedm n godadm n nan Mohiisa *bafɔ̄lɔ̄ jugun kpala, l`kɔ̄tɔ̄d na welee ba yem ka kpaá tɔ̄ra bii!

¹⁰ Ka hii lɔ̄ɔ̄ raarb kpaturu tiiba huuga, venii-wu nabiir noogrm, rehɔ̄m saɔ̄ le v`voo-wu! <sup>11</sup> L`kɔ̄tɔ̄d na miil hɔ̄m na hà bɔ̄da n hurhɔ̄mu. Welee nidwii hɛra fubɛɔ̄hga n tul hayenwu hoogu.

Bafɔ̄lkaawrb

¹² Man kee mà tamn H̄artemaas laa Tisiik lee wen, v`he gemm v`gewdg-ma Nikɔ̄ɔ̄fɔ̄liis kɔ̄rgun. Ree nnii man ba mà bɛm hawet vuugunkuna. ¹³ Kiig hɔ̄m yaani yaad Sɛnaaswu n H̄afɔ̄loos bà huru kɛna hɛn ka bo na bii daa fad-ba! ¹⁴ L`ba na t`reba kpɛɔ̄r ɔ̄mɛɛhɔ̄mt hɛb ka bo na bii daa fadm l`wen hɛɛrɔ̄ bii l`ba daɔ̄t lee wen. Welee weraa na bá neerm roona roonhɔ̄ma.

Seenɔ̄b

¹⁵ T`teelba bà ba mà man bee mɛmbee seenɔ̄na-v. Ta seenɔ̄ t`tuurmba t`n bá t`lagla gwɛɛt hɛn tiimn bee!
Sangband hɔ̄mgu bɛm n`mɛmbee n`man!

Tt

Fɔɔla wadga fan da hɔd

FILEMOONWU

kee

————— B`ba wadgankenan bii —————

Fɔɔla hɔda wadgankena h̄a tuur Filemoona. H̄a da faa-wu Sangband gwɛɛt, h̄a kit Krista tia. Da kwɛgdm tiin, h̄a ba n yuummba. H̄onɛɛsima da ba na h̄a yuumhiin. H̄a fet n solm. Fɔɔla da tarj n wun ka ba sargan, l`hem h̄a kit Krista tia. Lee, Fɔɔla t ka ηmɛlgaa-wu h̄a bermwu n wadgankena, ka bɔhɔɔ-wu k̄a ni ln ba na h̄a sohdg-wu lee. Wadgee ta hela kpaturu h̄u kpogla taa h̄aa h̄uu.

L`vuuguu, kɔrgu kwɛgdm da h̄igra yuummba gweedmb jugun. Kɔrguun nidba kɔd da ba na yuummban. B̄a da h̄ena ηmɛɛgi kɔd l`magr n b̄a bermba nn gbaama bii. Yuum h̄a sel b̄a mug-wu wii, b̄a da daraa h̄a tobr biii. B̄a da kua b̄a kɔd. Tii nnii Fɔɔla nn gbaama Filemoon na h̄a sohdg-wu wo h̄a teelhɔma, na mig yuum laa h̄a ba hayen h̄a bolmrn wii, b̄a m̄embee ba na teelban Krista ni. Wadgankenan, Fɔɔla kpa a tɔɔ Filemoonwu wad, haai, h̄a gbaama na wii nyaan ln ba na h̄a he h̄a sɔklbn lee.

Krista tiiba da kpa h̄ n gemmnt na b̄a lagii b̄a kɔrgun neerm, gwenta h̄aa, b̄a neerm ba m`bee m`bem n myen n kɔrgun tiiba rem. Sɔklb gwɛɛt ba n gemmnt nida neermn n nidba huuga neermn.

Seeŋb

¹ Man Fɔɔla, m̄a ba sargan Yeesu Krista kaa. M̄a n t`teel Timotee t`hoora ka seeŋa t`ηmɛɛheedtuurbuud Filemoon ven. <sup>2</sup> T`ta seeŋa t`teel H̄afiwu n t`hoodtawdtuur H̄aarkifwu n nan Krista kpaturu tiiba b̄a kpogla taa naa bee m̄eh'. ³ T`Sa Sangband n t`Berm Yeesu Krist h̄a h̄omgu n b̄a nigigu b̄em n`man!

Fɔɔla seeŋa Sangband Filemoona gwɛɛt h̄en tiim n h̄a sɔklb kaa na d`hera ηmɛɛgb

⁴ M̄a wen seeŋa Sangband, m̄a ka deeda v`jugun ka bɔhɔɔ-d na dii her a ηmɛɛgb <sup>5</sup> l`bahr n man homr v`gwɛɛt h̄en tiim vn ba n t`Berm Yeesu h̄en mii, n sɔklb vn ba n Sangband reba h̄en bii. ⁶⁻⁷ M̄a teela, sɔklb vn ba n Krista tiiba bii hahlg b̄a kwɛɛwa, l`ka sa h̄-ma nyaagb n ηmeenm l`kpa h̄ jah'. M̄a ta jobla Sangband na gwɛɛt h̄en tiim vn ba n m`lagla-t n taa mii rorm v`h̄ɛbn, l`saa na b̄a yum h̄omgu tn ba t`bee t`he Krista kaa kuu.

Fɔɔla nn gbaama Filemoonwu bii

⁸ Lee, m̄a ba n gwɛɛt tiit na m̄a doolg-v. Krista hidrn, man ba m̄a bee m̄a biir-v bii ln ba na v`he bii. <sup>9</sup> Gwenta h̄, sɔklb kaa nnii man doola-v-t. Man Fɔɔla, gwelŋa m̄a kpalmn, ka ta ba sargan Yeesu Krista kaa, <sup>10</sup> m̄a doola-v tintii l`bahr n m̄a kwɛɛla. M̄a kitg h̄a sawu sargan. M̄a bɔhɔɔ l`hel H̄onɛɛsima<sup>z</sup>. <sup>11</sup> Da kpa a wayaa-wu n bii. Gwelŋa lee, t`wayaa n wun t`rehdrbee.

¹² M̄a ηmɛlgna-v-wu. H̄a ta ba na m̄a m̄om nnii. ¹³ Man filuum na m̄a kpalg-wu m̄a man nna h̄ sargan m̄a kan ba Gohɔmt kaa na h̄a tɔrgm-ma v`tagrn. <sup>14</sup> Gwenta h̄, m̄a ba sɔkl na m̄a he bii ka ba hom v`noon tiit. M̄a kpa a bag na m̄a he h̄-v n kwɛgdi na v`he h̄omgu. M̄a bagl na v`hee-ku l`r̄ena v`m̄om v`kwɛɛwrn. <sup>15</sup> ¿ Wen ba h̄a miig na l`da lo na h̄a dodg hayen n vn jah na h̄a nan ηmetgn h̄a b̄em v`man kakehnana? <sup>16</sup> Gwelŋa, m̄a ηmɛlgna-v-wu. H̄a ta kpa h̄ na yuuma, h̄a yata yuuma. T`teelbuudn. H̄a bee-ma daht. ¿ H̄a ta ba h̄a b̄em venwu daht lan n jah? V`nidtuurn, ta v`teeln Berma kaa. ¹⁷ Ka v`log-ma na v`tuura, sohdg-wu wo v`nn ta ba v`sohdg-ma lee. ¹⁸ Ka h̄a da kohl-v n tiit laa h̄a da diira-v f̄omr, log l`m̄enguu v`tulg-ma.

1.10 H̄onɛɛsima. Grɛekmn, hidrii kotod nnii na Mawaya.

Fm

¹⁹ Man Foola, mà mōma man foorā tintii, na: «maa mà ηmεlg-v». ζ Mà ta haar mà deedg-v na v`neermii ba na fōmr diir nii vn bee n mana? <sup>20</sup> Hai, teela! T`Berm Krista kaa, hee-ma man gbaam-v bii ka bo na l`doolg mà kwεεwr.

²¹ Mà foorā-v wadgankena ka ba n daaǰb na ba v`he bii man gbaam-v bii. Mà miil hōm na ba v`he welee l`yatg. <sup>22</sup> Ta lag v`bag-ma kan gbalan̄a. Biilm, mà daaga na n`seen̄b ba b`tōrg bà ree-ma sargan mà ηmetgn n`man.

Seenkaawrb

²³ Hefafraasa seen̄a-v. H̄à ta ba mà man sargan Yeesu Krista kaa. ²⁴ Mà ηmεεheedtuurmba Markuuswu n H̄ariistarkwu n Dεmaaswu n Lukaas bà ta seen̄a-v.

²⁵ Berm Yeesu Krista hōmgu bεm n`man!

HEBRMBA

wadga ban da hōd-ba kee

————— B`ba wadgankenan bii —————

H̄ii kpaa mi h̄à hōd wadgankena wii hidr. H̄à hōd-ka wii miil Grεεs tiiba kowt ka ta mi Tuurnkpeemtn wadiin gwεεt hōm. H̄à hōda-ka Yuudaa Krista tiiba biiba, h̄ii kpaa mi na teba mōmba. Welee tiibee bōrii ηmeenm. Lee, bá ni biiba t ka bo na bà bōrii bà gwεεt h̄en tiim. Tii nii wadgee tia nn bo na h̄à hewl-ba weriib, h̄à lag h̄à si-ba ηmeenm. Biilm, h̄à bōhōō na Sangband da to Yeesu Kristwu bermt sangbantumtba n Tuurnkpeemtn gwεεt bōhōōtba n gotibermba jugun, n lo-wu gotibermt na h̄à lo tuurnkwεεnt d`n nidba l`huuga. Tii sahl-ba huru na bá yuun̄ jugu dah̄b.

- *Hubi1^{ga} kakehnan hubi4^{ga} vug13^{un}, h̄à hōd wadgee wii weraa na Yeesu Krist nii Sangband Budaaga. Na h̄à ba n gemmnt ka yata l`mεnguu.*
- *Hubi4^{ga} vug14^u kakehnan hubi10^{na} vug18^{un}, h̄à hōd wadgee wii weraa na Yeesu Krist nii tuurnkwεεntn gotiberma. Wii ba hayen welee. H̄à gotiit kpaa tagd nidba sent. H̄à logra h̄à neerm n vidm myenm welee kpaalaa. Tuurnkpeemtn gotiiba lee, bee da h̄ena vit ka lil. Bà da lagaa taa na kuum da kpaa saa na bá neer kakehnan. Yeesu Krist lee, wii neera kakehnan.*
- *Hubi10^{na} vug19^u kakehnan hubi13^{gan}, h̄à hōd wadgee wii sahl Krista tiibee ηmeenm na bá kpat bà mad bá gwεεt h̄en tiim. H̄à logl bá yandaba gwεεt h̄en tiim ka tōō-ba tōniiga na bá jum laklb n tarmga jugun.*